

STANISLAV DVOŘÁK

K ocenění lidské práce je třeba posoudit mnoho dokladů o činnosti jedince, vidět ho z nejrůznějších úhlů jeho tvůrčí činnosti. Světly i stíny nutno proložit jeho léta mládí i zrání a vyhledávat ty nepomíjivé hodnoty, jimiž se zapsal do povědomí svých současníků a vážit dílo, které zde zanechal. Hodnocení mnohostranné činnosti osvětového a regionálního pracovníka se zdá z celonárodního hlediska někdy záležitostí zajímavější jenom snad úzký okruh lidí. Může být vystaveno místnímu patriotismu autora, kritice doby a jiným kritériím, ale málo kdo si uvědomí, že nástin životopisný i pracovní každého významného regionalisty je vyplněním prázdného místa na mapě dějin života jeho kraje. I když bude neúplné, snad s malým časovým odstupem, patří takové hodnocení po zásluze právě Stanislavu Dvořákovi.

Narodil se dne 27. prosince 1904 v malém domku čp. 260 v Rychnově nad Kněžnou. Jeho otec byl vyučeným mlynářem a léta pracoval v místním Hospodářském rolnickém družstvu. Chlapec byl velmi bystrý a nadaný,

čímž si získal mnoho přátel mezi kamarády i ve škole, jež se mu nakonec stala také životním údělem.

„Soulad mezi školou a rodinou byl u nás vždy ten nejlepší. Naše zlatá maminka, rodačka z Podještědí, kraje Karoliny Světlé, měla velikou lásku k našim českým písním a nádherné naší poezii. Doma zněly desítky, ba stovky národních písní od rána do večera, písničkami nás maminka uspávala, říkadly, pověstmi, pohádkami bavovala, básničkami povzbuzovala, a když tatínek seznamoval nás po večerech s pověstmi a dějinami českých zemí a státu, stávali jsme se všichni stmelným celkem, v němž rozpoutalo se nadšení pro bohatýrský národ český a jeho činy.“ Tak vzpomínal Dvořák na své mládí.¹⁾

Bylo to právě klidné, i když ne osobními tragickými úmrtími dětí, naplněné vlastenecké prostředí domova, které vyhranilo chlapcův zájem o dějiny. V roce 1919 odešel Stanislav Dvořák na učitelský ústav do Hradce Králové, kde našel pochopení a rozšíření, především oblíbených vědních oborů literatury a historie, hlavně u ředitele J. Michla, abiturienta rychnovského gymnasia i u řady profesorů dr. Nováka, dr. Pilze a dalších. Starobylé královské město nad Orlicí a Labem upoutalo pozornost mladého pozorovatele, který se začal zajímat nejenom o jeho minulost častými návštěvami v muzeu i archivu, ale všímal si rapidní modernizace a rychlé výstavby za éry významných představených města, jakými byli J. Pilnáček a JUDr. Frant. Ulrych. Získané poznatky využil po létech v prosazování nové výstavby Rychnova n. Kn., když se po roce 1948 dostal do funkce předsedy Městského národního výboru.

Na první učitelské místo nastoupil Dvořák v roce 1923 do Chlen, aby po dvouletém působení vykonal vojenskou povinnost u pěšího pluku 22 v Jičíně. Vědomostí ze záložně-důstojnické školy v Josefově nepřišly nazmar, když ve funkci velitele roty hájil naši státní samostatnost v osudovém roce 1938 a později v hodnosti kapitána byl postaven v čelo roty městské Národní gardy číslo 79.

Po zpětném návratu do Chlen v roce 1926 začalo brzo jeho učitelské putování. V únoru 1928 to byly Černíkovice. V té době uzavřel i sňatek s rychnovskou rodačkou Marií Jelínkovou,²⁾ požehnaný později čtyřmi dětmi. Na obory dějepisu, zeměpisu a češtiny byl Dvořák vybrán pro měšťanskou školu v Solnici (1930), kde vyučoval tři roky, než byl trvale ustanoven odb. učitelem na chlapecké měšťanské škole v Rychnově n. Kn. Už z Černíkovic si přinesl první zkušenosti z drobné osvětové práce na vesnici, z besídek s dětmi, zábavných večerů a ochotnických divadel. V Solnici už režíroval hry ve spolku Dobrovský, spolupracoval se sportovním klubem, ale teprve Rychnov n. Kn., město s bohatými kulturními tradicemi, mu umožnilo plný rozvoj jeho mnohostranné osvětové činnosti.

Desítiletí 1933—1943 bylo v Dvořákově regionálně-propagační činnosti tím neproduktivnějším životním údobím. Za slovy — zasloužil se o náš kraj —

bychom mohli jmenovat řadu významných kulturních akcí nejen místního, ale celonárodního významu. Ať to byly oslavy dvoustého výročí narození F. M. Pelcla (1934), při nichž mimo jiné byl spoluautorem katalogu výstavy, odhalení pamětních desek F. A. Jungovi, Patriku Blažkovi, dr. Hugo Tomanovi, nebo oslava Balbínova (1938) aj. všude stál učitel Dvořák v čele. V ničem ale neochaboval jeho elán ve škole, kde jeho pedagogické působení na žáky bylo opravdu vynikající. Vzrůstající popularita mezi mládeží přivedla řadu jeho žáků a studentů do jakéhosi neformálního kroužku pomocníků a zájemců o dobývání a poznávání zapomenutých hodnot historie města i okolí. Dvořákův zájem se obracel od rodopisu k národopisu, jeho zajímala stará zaniklá výroba soukenická i staré stromy, kříže nebo loutkové divadlo, kultura duchovní i hmotná až po techniku a národohospodářství.

Všechno co vykonal Stanislav Dvořák pro zpopularizování regionální historie a propagaci kraje pod Orł. horami, pro rodné město Rychnov n. Kn., nelze nikdy změřit nebo spočítat na stranách jeho rukopisů. Pojem Dvořák a Rychnov n. Kn. je dodnes platný v odborných a vědeckých kruzích.

Už od mládí... „nikdy nedopustili naši, abychom se vyhýbali práci tělesné, a proto si jí tolik vážím. Nenechali nás nikdy zahálet a tak jsme s radostí šťípali dříví, pásli kozy na lukách u Říčařových, chodili pomáhat tatínkovi do družstva nahrnovat obilí, vydávat umělá hnojiva, rozvážet šrot a mouku, zejména ve světové válce.“ Pilná práce, jak jí sám vzpomíná z dob mládí, vychovala ve Dvořákovi houževnatého badatele v mnoha archívech, ale i organizátora nejružnějších dobrovolných a pomocných akcí, zvláště za II. světové války, kdy projevil svůj hrdý vlastenecký postoj k osudu své vlasti. Byl iniciátorem různých oslav, divadelních festivalů, měl zásluhu o zapomenutou tradiční slavnost soukenických „doušků“ se stovkami účinkujících spoluobčanů (1936), velikonočního „balviska“ aj. Učitel Dvořák stanul v čele Propagačního svazu města, div. ochotnické jednoty Tyl v Rychnově n. Kn., v předsednictvu Sdružení měst českého severovýchodu a mnoha dalších spolků. Léta spravoval městský archiv, osobním stykem s hr. z Kolowrat, Kinskými a dalšími mu byly zpřístupněny zámecké knihovny a rodopisné archivy. Tady všude Dvořák objevoval dosud nezveřejněná historická fakta a ve svých výpiscích zakládal a formoval nové zpracování dějin města, sestavoval dílčí monografie, převážně rodopisné a řadou syntetických i analytických statí vyplňoval mezery v historii Podorlicka.

V roce 1945 byl Stanislav Dvořák ve funkci osvětového inspektora uvolněn ze školských povinností, ale tím složitější úkoly mu připadly na úseku práce osvětové, kulturní a politické. Záliba v oboru dějin a péče o památky se v soukromí musela časově velmi omezit, což bylo na úkor mnoha rozpracovaných studií. Osobní iniciativu, průbojnost, organizační schopnosti, pedagogické zkušenosti mohl nyní Dvořák rozvíjet a využívat v roz-

sahu celého okresu a tak přispět k rychlé poválečné obrodě společenského života. Radou i pomocí stál při zakládání osvětových besed, lid. knihoven, ochotnických a estrádních souborů, pořádal školení kronikářů, zpravodajů památkové péče, pro výtvarníky a dirigenty hudebních těles. Byl všude, kde se probouzela kultura k novému životu, všude na startu pokrokového dění.

Pracovní přetížení bylo nepochybně hlavní příčinou jeho náhlého úmrtí dne 26. července 1954. Na pracovním stole zůstalo mnoho nedokončených rukopisů. Život Stanislava Dvořáka by bylo možno analyzovat ještě daleko podrobněji, uvádět jeho zásluhy posledních let, ale nám šlo především o to, vidět v něm a objevovat jeho nezměrnou lásku k rodnému Rychnovu n. Kn., k celému orlickému podhůří. Chtěli jsme ukázat v komplexnosti jeho obsáhlé dílo regionálního a literárního historika.

Pokusíme se bibliografickými údaji doplnit portrét člověka, usilujícího otevřít okna do kraje severovýchodních Čech, do kraje dodnes málo známého a tolik bohatého svou historií a kulturou. Zbývá jen poděkovat Stanislavu Dvořákovi a přát jeho následovníkům uskutečnění jeho snah o povznesení vědy a kultury v naší malé zemi.

BIBLIOGRAFIE

- 1932 Posel z Podhoří, regionální týdeník, vyd. v Rychnově n. Kn., ročník 46, číslo 33
Předhistorické pohřebiště v našem kraji.
číslo 45
Rychnovské veřejnosti na uvážení.
Časopis Rodopisné společnosti československé v Praze, ročník IV. [1932], str. 32—40
Z matrik města Rychnova n. Kn. 1629—1697.
- 1933 Posel z Podhoří,
ročník 47, číslo 12
O rychnovských sochách.
číslo 15
Hrozná spoušť na rychnovském zámku.
číslo 21
Rádění živlů na Rychnovsku.
číslo 39
Vražda a sebevražda při městě Rychnově n. Kn. r. 1752.
- 1934 Rod F. M. Pelcla, českého buditele [genealogická studie — Rychnov n. Kn. 1934]
Časopis Rodopisné společnosti československé v Praze, ročník VI. [1934], str. 33—59
Kniha smluv svatebních v Solnici 1563—1753.
Katalog jubilejní výstavy k 200. výročí narození F. M. Pelcla, Rychnov n. Kn. 1934:
Zemědělství, živnosti, obchod a průmysl v okrese rychnovském.

Posel z Podhoří,
ročník 48, číslo 2

Prodej mlýna na Trávníku.

číslo 4

Pelcl, Peltzel, Pelzel.

číslo 15

Kráčíme vstříc Pelclovým oslavám.

číslo 19

Příbuzní F. M. Pelcla.

číslo 24

Pelcl nebo Kožíšek?

číslo 25

Velkozdobničtí Pelzelové.

číslo 26

Potomci Ondřeje Peltzela v Rychnově n. Kn.

číslo 27

Ve světnici u Špohrů roku 1760.

číslo 28

Rychnovský koželuh František Špohr.

číslo 29

Strýcové F. M. Pelcla, českého buditele.

číslo 30

Otec F. M. Pelcla, českého buditele.

číslo 31

F. M. Pelcl, český buditel.

číslo 32

Rodinný život F. M. Pelcla.

číslo 33

Příbuzní Pelclovi.

Manifestace Rychnovska pro brannost národa.

Jubilejní oslava Pelclova r. 1893.

Potomci Pelclovi na Pelclovy oslavy do Rychnova.

číslo 34

Velmi pěkná návštěva rýchnovské výstavy.

číslo 35

František Karel Pelzel, knížecí ředitel justičního úřadu lobbkovic-
kého panství v Roudnici.

číslo 36

Iesmistr Václav Pelzel.

číslo 37—38

Potomci Iesmistra Václava Pelzela.

číslo 39

František Pelzel, ředitel šternberského panství.

číslo 40

Pelcelové ze Staffalo.

Rychnovský rodák Patrik Blažek.

číslo 41

Jan Pelzel, Iesmistr v Hartenburku.

číslo 42

Čtyři dcery Fr. M. Pelcla.

číslo 44—47

Rychnovské hřbitovy a pohřebiště (vyšlo v témže roce i samo-
statně v Rychnově n. Kn.)

číslo 47

- Erbenova borovice u Kostelce n. Orl. zničena.
číslo 50
Z doby hrdelního práva v Rychnově n. Kn.
- 1935 Z Pelcova kraje, vlastivědný sborník Rychnov n. Kn. 1935.
Ročník I, str. 5—12
Československý sbor v Rychnově n. Kn.
str. 14—16
Obyvatelé zámku, mlýnů, kovárny a valchoven v Rychnově n. Kn.
v roce 1651
str. 19—29
Grunt Lázeň v Rychnově n. Kn.
Inventář archivu města Rychnova n. Kn.
Drobnosti.
- Časopis Rodopisné společnosti československé, Praha
ročník VII—VIII (1935—36), str. 40—45
Z matrik města Rychnova n. Kn.
- Posel z Podhoří, regionální týdeník, Rychnov n. Kn.
ročník 49, číslo 6—8
Hrnčířský cech v Rychnově n. Kn. a jeho privileje.
číslo 10
Nejlepší doporučení našeho města.
číslo 14
Kdy a jak byly Orlické hory poněmčeny.
číslo 15
Hejtman Patrik Blažek.
číslo 16
Spor rychnovských soukeníků o prodej sukna v boudách.
číslo 18
Podkostelní mlýn v Rychnově n. Kn.
číslo 21
Rychnovský rodák P. Fr. Mařý.
číslo 24
Vojtěch Bezděk, býv. okresní starosta, zemřel.
číslo 25—27
Příspěvek k dějinám řadního domu rychnovského.
číslo 27
25 let práce mistra Štolovského.
číslo 28—29
Patrik Blažek — žurnalista.
číslo 28
Oprava farního kostela sv. Havla.
číslo 32
Pamětní deska Blažkovi odhalena.
Hosté na slavnosti Blažkově.
číslo 35
Za profesorem PhDr. Hynkem Vysokým.
číslo 40
Národní garda 79 města Rychnova n. Kn.
číslo 42—44
Příspěvek k životopisu Patrika Blažka.
číslo 46
Prof. dr. Otmar Vaňorný, pětasedmdesátníkem.
Divisní generál Jan Netík padesátníkem.

- Naše hory, sborová recitace {společný text s odb. uč. Josefem Jelínkem, Rychnov n. Kn. 1935}.
- 1936 50 let městské spořitelny v Rychnově n. Kn. 1885—1936, památník ústavu, Rychnov n. Kn. 1936, str. 67—73
- Z historie města Rychnova n. Kn.
 str. 103—109
 Zemědělské a průmyslové Rychnovsko.
- Z Pelclova kraje, vlastivědný sborník, Rychnov n. Kn. 1936, ročník II., str. 17—21
- Soudní okres rychnovský nad Kněžnou podle statistiky z r. 1930.
 str. 30—31
 Pozoruhodné nálezy v Dlouhé Vsi.
 str. 53—54
 Oprava rychnovské radnice v r. 1872.
 str. 54—62
 Rod akad. malíře Josefa Štolovského.
- Posel z Podhvoří, regionální týdeník, Rychnov n. Kn. ročník 50, číslo 2
- Více péče měšťanské škole?
 List Jana z Rychnova řezníkům rychnovským.
 Rychnovský masopust před 50 léty.
 číslo 4
 Proč není dostatek zkoušených na měšťanských školách?
 číslo 6
 Mistr Štolovský v rozhlase.
 číslo 7
 Mistr Štolovský odešel ...
 číslo 8
 Věnujme větší péči měšťanské škole?
 číslo 14
 75. výročí úmrtí Františka Antonína hr. Liebstejnského z Kolowrat.
 číslo 20
 Propagaci k rozvoji města i kraje.
 Soupis židovských obyvatelů v XVI.—XVIII. stol.
 číslo 24
 Nejstarší kniha města Rychnova n. Kn. z let 1527—68.
 číslo 27
 Prajzové u nás.
 číslo 28
 Co to byly ty doušky?
 číslo 30—33
 Soukenické doušky.
 číslo 33
 Neobyčejný úspěch soukenických doušek.
 číslo 36—46
 Příspěvek k vojenské historii města Rychnova n. Kn.
 {vyšlo též i samostatně v témže roce}
 číslo 37
 Celý Rychnov radostně přijal svou posádku.
 číslo 42
 Měšťanská škola nemá již 18 let zkoušených učitelů.
 číslo 43

- Rychnov n. Kn. oslavil svého velkého rodáka Otmara Vaňorného.
číslo 46
Vojenské hroby ze světové války.
- Soukenický cech v Rychnově n. Kn. a soukenické doušky
1378—1513—1936, Rychnov n. Kn. 1936
ČSD — Hradec Králové, propagační měsíčník, ročník 1936, číslo 11—
12, str. 25—27:
Navštivte Rychnov nad Kněžnou!
- 1937 Z Pelcova kraje, vlastivědný sborník, Rychnov n. Kn. 1937,
ročník III., str. 59—74
O Dubně a kostelíku sv. Bartoloměje.
str. 75—76
Kšaft urozeného pána Mikuláše Saka z Bohuňovic.
str. 78—81
Kšaft urozeného pána Buriána st. Ledského z Chroustovic a sou-
seda při městě Rychnově.
str. 82—86
O katovně v Rychnově n. Kn. v 18. století.
Časopis Rodopisné společnosti československé, Praha
ročník IX—X (1937—38), str. 17—26
Jmenný obsah matrik solnických 1662—1735.
- Posel z Podhoří, regionální týdeník, Rychnov n. Kn.,
ročník 51 (1937), číslo 3
Naše doušky v L'Europe Central.
číslo 8
Prodej panského dvora rychnovským sousedům.
číslo 9
Jak propagujeme své město?
číslo 22
Rychnovští hájí své privilegie.
Zdařilá první pout NJS.
číslo 42
Krajinský spolek učitelstva měšťanských škol v Rychnově n. Kn.
- 1938 Město Rychnov nad Kněžnou a soudní okres rychnovský, mono-
grafie, Rychnov n. Kn. 1938 (redigoval Stan. Dvořák)
str. 8—9
450 let znaku města Rychnova n. Kn.
str. 9—11
JUDr. Hugo Toman.
str. 12—13
Vlastenecký jezuita Bohuslav Balbín.
str. 13—16
Z historie města Rychnova n. Kn.
str. 16—20
Vývoj obecního zřízení a poměry obyvatelstva v Rychnově n. Kn.
str. 20—22
O rychnovských soukenicích, jejich cechu, douškách a Jesličkách.
str. 22—23
Ostatní cechy a společenstva.
str. 23—31
Rychnovsko v pravěku.
str. 50—53

- Sochy, pomníky a pamětní desky v Rychnově n. Kn.
str. 55—58
- Kulturní činnost našich rodáků, studentů a krajanů.
str. 64—66
- Zemědělské Rychnovsko.
str. 67—68
- 75 let Občanské záložny.
str. 69—75
- Průmyslové Rychnovsko.
str. 96—97
- Propagační svaz města Rychnova n. Kn.
- Posel z Podhoří, regionální týdeník, Rychnov n. Kn., ročník
52/1938, číslo 10
- 450 let znaku města Rychnova n. Kn.
číslo 13
- Proč má město Rychnov n. Kn. pannu na jelenu ve znaku?
číslo 14
- Písemné projevy k našemu jubileu.
číslo 23
- Hold mládeže republice.
číslo 31
- Rychnovsko na výstavě pražského baroka.
číslo 33
- Ze života a díla rychnovského rodáka JUDr. Huga Tomana.
Odhalení pamětní desky spisovateli JUDr. H. Tomanovi.
číslo 34
- Tomanova pamětní deska odhalena.
Výstavka památek na dr. H. Tomana.
číslo 35
- Ještě k Tomanově oslavě.
číslo 37—39
- Z Obrany jazyka slovanského, zvláště českého.
- Obrazy z dějin města Rychnova n. Kn. od XIV. do XX. sto-
letí, dramatické pásmo k 450. výročí městského znaku.⁶⁾
- Z Pelcova kraje, vlastivědný sborník, Rychnov n. Kn. roč-
ník IV—V (1938—39), str. 13—18
- Z nejstarší matriky solnické farnosti str. 18—20
- Seznam domů v Rychnově, jež vrchnost během časů koupila, zbo-
řiti dala a též vystavěti dala.
str. 71—73
- “Z rychnovské knihy všelijakých pamětí od roku 1755“
str. 88—92
- Slavnostní odevzdání městských privilegií 2. července 1755.
- 1939 Rod Dvořáků v na Rychnovsku (soukromý tisk, Rychnov n. Kn.
1939)
- Pověsti Rychnovska, ilustroval Vlastimil Beneš,
Rychnov n. Kn., 1939

- Posel z Podhoří, regionální týdeník, Rychnov n. Kn.,
ročník 53 (1939), číslo 14
Výstava originálů B. Knyttla v Rychnově n. Kn., číslo 30
Z březnické slavnosti.
- 1940 Posel z Podhoří, regionální týdeník, Rychnov n. Kn.
ročník 58 (1940) číslo 8
90 let od narození Patrika Blažka
Průvodce po Rychnově nad Kněžnou, vyd. Propagační svaz města
Rychnova n. Kn., 1940
Rychnov nad Kněžnou a klimatické lázně Studánka, vydal Pro-
pagační svaz města Rychnova n. Kn., 1940
Navštivte Rychnov nad Kněžnou, Rychnov n. Kn. 1940
Adresář Rychnova n. Kn. (spoluautor V. Kozel), Rychnov n. Kn.
1940
Z Pelciova kraje, vlastivědný sborník, Rychnov n. Kn. ročník
VI. (1940), str. 9—36
Kolovratské jubileum v rozhlase
str. 63—69
Místní jména a pomístné názvy na Rychnovsku
(Liberk, Peklo, Třebešov)
str. 87—90
55 let činnosti předsedy rychnovských ochotníků p. Rudolfa Vo-
střebala.
- 1941 Mezi Labem a Orlicí, monografie (Vyd. Kraj. vedení Nár. sou-
ručenství v Hradci Králové a Propagační sbor českého severový-
chodu v Rychnově n. Kn. — 1941)
Flašinetářův Toník, hra pro děti (spoluautor odb. uč. Josef
Jelínek — premiéra dne 3. června 1941)
Posel z Podhoří, regionální týdeník, Rychnov n. Kn., ročník
55 (1941), číslo 47
Dr. Jan Axamit.
- 1942 Národopis, příručka pro posluchačky III. roč. lid. školy hospo-
dářské neb hospodář. kursy (rozmnoženo jako rukopis Švehlovou
lid. školou hospodářskou v Pekle nad Zdobnicí, 1942)
Posel z Podhoří, regionální týdeník, Rychnov n. Kn. ročník 56
(1942), číslo 20
K premiéře Pivcovy „Vítězné palety“
číslo 44
Za akad. malířem Václavem Seidlem.
- 1943 Katalog výstavy portrétů rychnovských osobností, ve dnech 1. až
8. srpna 1943
Posel z Podhoří, regionální týdeník, Rychnov n. Kn., ročník 57
(1943), číslo 10
100 let ochotnického divadla v Častolovicích.
číslo 11
Za ředitelem Františkem Koláčkem.
číslo 25

- Šedesátiny řed. chlap. škol Jana Ešpandra.
číslo 43—44
50 let dráhy rychnovsko—solnické.
- 1944 Posel z Podhoří, regionální týdeník, Rychnov n. Kn. ročník 59
(1944) číslo 11
P. Josef Rössler 30 let v Solnici.
Dr. Bohuslav Lázniovský zemřel.
číslo 33
Dvacet let od smrti řed. Antonína Svobody, spoluautora „Dějin
města Rychnova n. Kn.
Hrabě Hanuš z Kolowrat — 150 let od narození velkého mecenáše.
číslo 52
PhDr. Tomáš Kouřil — 100 let od narození dějepisce města Rych-
nova n. Kn.
- 1945 Posel z Podhoří, regionální týdeník, Rychnov n. Kn., 7) ročník
59 (1945), číslo 1
Jubilea známých krajanů.
číslo 4
Za P. Josefem Rösslerem.
číslo 5
Na pohřeb P. J. Rösslera.
číslo 7
Zemřela prof. D. Branbergereová.
číslo 16
Za řid. učitelem J. Vl. Jehličkou.
číslo 20
Vzpomínka na dědu Holase.
- Náš cíl, list Národní fronty lidu pod Orł. horami, Rychnov n. Kn.,
ročník 1., číslo 4
Stálé divadlo měst podhůří orlického.
číslo 5
Za houslistou Stanislavem Novákem.
číslo 11
Balbínova ostava.
číslo 12
Slavnostní odhalení pamětní desky Balbínovy v Rychnově n. Kn.
číslo 13
Účast Rychnova na východočeském rozhlase.
- 1946 Podorlická osvěta, měsíčník pro pol. okres Rychnov n. Kn.,
Dobrušku, Nové Město n. Met. a Žamberk, vyd. v Rychnově n. Kn.
1946, ročník 1 (1946), číslo 1, str. 12
Kulturní kalendář
číslo 2—3, str. 48
Kulturní kalendář
- 1947 Adresář Rychnova n. Kn. (spoluautor V. Kozel), Rychnov n. Kn.
1946—47.

Uvedená bibliografie Dvořákova díla není zdaleka úplná. Publikoval řadu aktualit v místním týdeníku Posel z Podhoří, Orličanu, Orł. proudech, ale současně třeba v denících Národní Politika, Venkov, Lid. noviny, České slovo, Osvěta lidu a v jiných, v neperiodických časopisech atd. Výstřižky si sám neukládal, takže se nedají nalézt ani v jeho pozůstalosti. Nicméně se domníváme, že výše uvedený výčet tvoří hlavní přehled literárně-historické tvorby tohoto autora.

Závěrem je nutno uvést i dosud nezpracovanou Dvořákovu pozůstalost, uloženou ve své většině v Okr. archivu v Rychnově n. Kn.³⁾ Níže uvedené odkazy se budou týkat Dvořákových rukopisů dosud nikde nepublikovaných. Mor v Rychnově n. Kn. roku 1772.

Byzantská kaple.

Seřmdesáté výročí války rakousko-pruské.

O poštmistru Císařovi a Dvorku (Stará pošta).

Dějiny Okrašlovacího a ovocnického spolku v Rychnově n. Kn. 1880—1937.

Doplněk o Rychnově n. Kn. pro Ottův slovník naučný nové doby.

Soud nad provinilým soukenickým tovaryšem (divadelní pásmo).

Propagační a informační články o Rychnově n. Kn. z let 1936—40.

Po stopách rodu hrabat Kolowratů (rozhlásově pásmo).

Podorlické Rychnovsko (filmové pásmo).

Rychnov nad Kněžnou (rozhlásová relace).

Církevní dějiny v Rychnově n. Kn.

Rod Kasalův v Rychnově n. Kn.

Dějiny řeznického cechu v Rychnově n. Kn. 1741—1945.

Rychnov nad Kněžnou — město studentské tradice (rozhlásově pásmo).

Okresní pobočka Svazu brannosti.

Pověsti Rychnovska (rozhlásově pásmo).

Vznik a počátky Jednoty bratrské na Rychnovsku 1457—1547 (dramatické pásmo).

Loutkářství v Československu.

Rozhlásová relace o sběru.

MATERIÁLY:

Z rodopisu Štolovských.

K dějinám řemesel.

K pomístním názvům na Rychnovsku.

K církevním dějinám.

Náhrobní nápisy.

K dějinám radních domů v Čechách a Moravě.

K dějinám soukenického cechu v Rychnově n. Kn.

K studii — Rychnovsko v literatuře.

K rodopisu Letovských.

K slovníku významných osobností z Podorlicka.

OPISY ARCHIVÁLIÍ:

Opisy rychnovských matrik narození, sňatků a úmrtí (1629—1919) a dalších materiálů, týkajících se hlavně historie města Rychnova nad Kněžnou.

POZNÁMKY

- ¹⁾ Stanislav Dvořák: Rod Dvořákův na Rychnovsku (Rychnov nad Kněžnou — soukromý tisk 1939), str. 168.
- ²⁾ Sňatek dne 21. srpna 1928 — Marie Jelínková (nar. 16. 8. 1908 v čp. 314 na Velké Láni v Rychnově nad Kněžnou (dcera okresního tajemníka v. v. Františka Jelínka a Marie, dcery Františka Kurce, stavitele ze Žižkova.
- ³⁾ Bibliografie, kterou Stanislav Dvořák zahrnul do svého životopisu (Rod Dvořákův na Rychnovsku — soukr. tisk, Rychnov nad Kněžnou, 1939, str. 175—178) končila rokem edice knihy.
- ⁴⁾ Sborník založil Stanislav Dvořák s PhDr. Josefem Dostálem, vrch. odb. radou archivu min. vnitra v Praze v roce 1935.
- ⁵⁾ Premiéra sborové recitace byla při besídce Okr. péče o mládež v Rychnově nad Kněžnou dne 15. listopadu 1935.
- ⁶⁾ Premiéra provedena div. ochotnickou jednotou Tyl v Rychnově nad Kněžnou za účasti všech místních škol a korporací v Národním domě dne 27. a 31. března 1938. Hudbu složil odb. uč. Josef Jelínek.
- ⁷⁾ Stan. Dvořák léta spolupracoval s redakcí tohoto oblíbeného regionálního týdeníku, vydávaného Karlem Ratkouským v Rychnově nad Kněžnou. V II. svět. válce zde publikoval méně, spíše jenom vzpomínky a zprávy. Někdy pod plným jménem, jindy pod značkou —ad, nebo —d—, snad i —k, či jinými, které už dnes nemůžeme dobře zjistit.
- ⁸⁾ Drobné fondy města Rychnova nad Kněžnou — Sdružený inventář z roku 1968, Soupis pozůstalosti Stanislava Dvořáka, str. 55—61.

Rudolf Zrůbek

VÝVOJ OBECNÍHO ZŘÍZENÍ A POMĚRY OBYVATELSTVA V RYCHNOVĚ N. KN.

První zprávy nám ukazují, že styk s vrchností, jejími úředníky a osadníky udržoval rychtář. Obecní rada, složená z konšelů, jmenovaných vrchností, spravovala obecní a zádušní jmění, rovnala rozepře na soudě a starala se o pořádek i bezpečnosti. Občané nemohli volně rozhodovati o svých svobodách, jmění, majetku, stěhování a odkazech bez svolení vrchnosti.

V roce 1487 dosáhli Rychnovští od pánů z Rychnova výsady o volném rozhodování a za Ferdinanda byla městská správa rozšířena. Tehdy se obyvatelstvo dělilo na sousedy, kteří měli vlastní grunt nebo byli starousedlíky, hradili obecní vydání a měli městská práva, na obyvatele, tj. živnostníky bez příbytku, kteří byli pod ochranou práv a na podruhy, tj. tovaryše a nádeníky, za něž ručil soused. Město mělo asi 1600—2000 obyvatel a bylo vesměs české, výjimku činilo několik Němců, k nimž přibyl časem Polák nebo Vlach, příšlý za prací. Také drobná šlechta se ráda v Rychnově usazovala

Platy faráře, úředníků obecních a služebníků byly skrovné, sousedé neměli